

LAISSEZ-FAIRE

Francouzská modelka a francouzský model (daňový)

VERONIQUE DE RUGY

Když 36 tisíc členů Asociace francouzských starostů vybralo korsickou krásku Laetitii Castovou, aby ztělesnila symbol republiky - francouzskou Marianne - v listopadu 1999, málo z nich tušilo, jak přesně touto volbou vystihli toho praveho ducha současné Francie.

Dvacetiletá supermodelka, které se věnuje několik set internetových stránek pro dospělé, se proslavila ještě více, když vyšlo najevo, že se přestěhovala do Velké Británie, aby unikla demotivujícímu francouzskému daňovému systému. Na svém útěku ovšem není sama - podle dubnové zprávy vydané francouzským Generálním daňovým úřadem, 25 000 daňových poplatníků opustí Francii každým rokem z daňových důvodů a to včetně mnoha špičkových fotbalistů. Není se čemu divit při daňové zátěži, která představuje 45,5 % HDP (znamená to horní sazbu daně z příjmů fyzických osob 54 % a průměrnou sazbu DPH 19 %).

Všechna tato fakta nastolují důležitou otázku: Jsou-li tak vysoké daně, je-li tak vysoká emigrace osob a kapitálu, proč ještě nenastala vzpoura daňových poplatníků? Přitom francouzská ekonomika si moc dobře nevede: nezaměstnanost se za posledních pět let ustálila na 10% a s ekonomickým růstem to také není nic slavného. Přesto žádná politická strana ve Francii nešla do voleb s razantním snížením daní v programu.

Odpověď je ta, že vzpoura daňových poplatníků zde existuje - probíhá pouze jakousi podzemní formou. Je to zkrátka pravidlo: poplatníci protestují, když jsou daněmi přetíženi. Ovšem forma tohoto protestu se různí podle toho, v jakém institucionálním prostředí se lidé nacházejí. Když je překonání úředních překážek spojeno s velkými náklady, je obvykle volena soukromá forma daňového pro-

testu - to znamená daňové podvody, expanze šedé zóny ekonomiky či daňová migrace. Na druhé straně, cítí-li lidé možnost snížit daňovou zátěž v rámci politického procesu nebo legální kolektivní činností, zvolí si veřejnou formu protestu.

Jako příklad si vezměme chování amerických občanů. Daňové odvody jsou ve Spojených státech mnohem nižší než ve Francii stejně jako nezaměstnanost a to vše současně se silnějším ekonomickým růstem. Přesto to vypadá, jako kdyby Američané byli v permanentní vzpouře proti výši daní. Nejrůznější iniciativy pro snižování daní se pravidelně a výrazně projevují několikrát za rok ve všech 27 státech, kde jsou povoleny. Francouzští daňoví poplatníci stojí tváří v tvář naprosto odlišnému prostředí: voličské iniciativy za snižování daní nejsou povoleny a tak je zabráněno legální daňové revoltě. Francouzská byrokracie také ztěžuje jak může podmínky pro existenci sdružení, která by mohla započít vzpouru proti vysokým daním. Dle jedné studie z roku 1994, existuje ve Francii pouze 1000 neziskových organizací proti 15 000 v Německu a 400 000 ve Spojených státech. Je nezanedbatelné, že ve Francii nejsou lidé motivováni k přispívání

neziskovému sektoru, což vysvětluje, proč průměrná francouzská domácnost podpoří neziskové organizace 100 dolary za rok, zatímco v USA je to 1200 dolarů. Závěrem je také nutné konstatovat, že francouzští úředníci jsou známí tím, že nechávají auditovat organizace usilující o snížení daní.

To vše znamená, že Francouzi musí započít novou formu daňové revolty. Dle loňských statistik MMF se odhadují daňové podvody na přibližně 17% celkového objemu, což je vyšší než ve většině vyspělých zemí a přesně dvojnásobek čísel v USA. Mnoho studií také demonstrovalo, že více než polovina francouzské podzemní ekonomiky je motivována vysokými daněmi. Ať již zaměstnavatelé platí zaměstnancům v hotovosti, nebo si o to zaměstnanci sami řeknou, motiv je vždy jeden - uniknout daním.

Jak ale vyváznou daňoví podvodníci? Fakt, že pro francouzský FISC pracuje pětkrát více zaměstnanců než pro americký Internal Revenue Service, by měl implikovat to, že předpokládané náklady daňového podvodu jsou vyšší ve Francii než v USA. Jenže takto to nefunguje. Počet provedených daňových auditů je ve Francii třikrát nižší a postih za podvody je velmi mírný. Francouzský daňový systém má pouze tříletou promlčecí lhůtu a ti, co jsou přece jen chyceni mohou uniknout deklarováním bankrotu. V důsledku toho je pro Francouze výhodnější revoltovat proti daním soukromě než veřejně..

Ve Spojených státech jsou motivy zcela opačné: silná ekonomika a nízké daně znamená, že je zde málo důvodů pro opuštění země (přesto to někdo dělá - viz. Mark Skousen a jeho život na Bahamách - pozn. překladatele). Existence veřejných politických procesů a relativní lehkost, s níž lze založit neziskovou

(Pokračování na str. 2)

UVNITŘ ČÍSLA:

Tomáš Jirsa:

Laissez Faire v nedohlednu

Michal Petřík:

Rozšíření EU

a důsledky francouzských ambic

Petr Mach:

Jak vystoupit z EU

Liberální koMix

Už brzo skončím s fotbalem a zatím mi moc peněz díky francouzským daním nezbývá. Musím myslet na stáří a tak jedu jinam.

Zinedine Zidane

Na pařížském letišti...

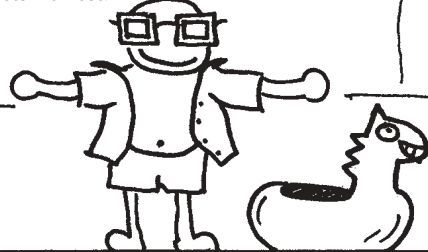
Za chvíli budu končit s modelingem a aby mi něco zbylo, tak odlétám do Británie.

Laetitia Casta

Kreslí Marek Píkrýl

Víte, už nejsem státní úředník a tak jsem se rozhodl podnikat - tady to ale nepůjde. Myslím, že Bahamy mi dají větší volnost.

Lionel Jospin

Francouzská modelka a francouzský model

(Pokračování ze strany 1)

organizaci, znamená, že snaha o snížení daní probíhá demokratickou a legální cestou. Navíc jsou vysoké pokuty za podvody, promlčení lhůta je sedmiletá a podvodníci mohou skončit ve vězení. Dle čísel OECD, 2900 poplatníků bylo obviněno z daňových podvodů a 2200 z nich bylo posláno za mříže. A počet vyšetřování se neustále rozrůstá. V současnosti se francouzská vláda řadí mezi nejagilnější členy

EU co se týče potírání daňové kriminality za svými hranicemi. Francie chce na celoevropské úrovni zavést daně z vkladů, požaduje konec bankovního tajemství na místech jako Lucembursko, Monako a Švýcarsko a chce harmonizovat daně po celé Evropě v zájmu odstranění „ničivé daňové konkurence“. Zatím se - jak jinak - tyto návrhy neprosadily a neprosadí se tak dlouho, dokud ostatní

státy budou vidět výhody uchování daňové výhody.

Co by se mohlo stát, kdyby Francie změnila svůj daňový systém: snížila daně za účelem omezení černého trhu a současně zpřísnila postihy za daňové podvody? Soudě podle zkušeností ostatních zemí, francouzský daňový výběr by rostl stejně rychle jako bující ekonomika. A navíc Laetitia Casta by mohla zauvažovat o návratu domů.

Autorka je fiskální analytičkou amerického Cato Institute.

Překlad: Tomáš Jirsa

Rozšíření EU a důsledky francouzských ambicí

MICHAL PETŘÍK

Je známou skutečností, že dnešní podobu nadnárodních struktur EU určoval v minulých desetiletích - více než cokoliv jiného - tzv. „francouzsko-německý“ sjednocovací motor. Politická mapa motivů a postojů Německa je České reprezentaci dostatečně známa, jsme si snad vědomi i potenciálních rizik - víme „na čem jsme.“ Francie, klíčový spolurozhodovatel evropské integrace i evropského rozšíření, stálý člen Rady bezpečnosti OSN, jaderná mocnost a jeden ze sedmi ekonomicky nesilnějších států na světě, má rovněž své strategické národní zájmy. Ty bude při rozšiřování EU tvrdě hájit. Uvědomujeme si nebezpečí vyplývající z dnešních divergencí zájmů České republiky a Francie?

Je více než evidentní (a zde souhlasí i zastánci odlišných politických názorů), že Francii hrozí v důsledku rozšíření EU ztráta dnešní mocenské a geopolitické pozice, které se těšila po boku Německa po několik posledních desetiletí. Cokoliv, co představuje změnu vzhledem k stávajícímu uspořádání EU, tak bude v Paříži i nadále posuzováno podle vztahu k francouzským národním zájmům.

Případný souhlas Francie s rozšířením EU tak nebude bílým šekem, který by byl v Elysejském paláci podepsán pouze s odkazem na víze či ideály společné, sjednocené Evropy. Touha Francie po „politické směně“

při rozšiřování EU bude úměrná potenciálním rizikům, které jí budou plynout z většího počtu hráčů v EU, ze ztráty domnělých či skutečných exkluzivit i monopolního postavení hlasatele velkých, honosných projektů, vizí a konstrukcí. Jakými postupy bude Francie projevovat své národní zájmy v souvislosti s rozšířením EU?

1) Oddalování rozšíření EU „na neurčito“: Pod záminkou náhle vyvstávších „objektivních a předtím netušených“ problémů bude Francie volat po větší zdrženlivosti při „historickém rozšíření“ EU. Údajnými problémy mohou být diskuse o národních zájmech (prezentované jako nacionální či xenofobní konflikty) v kandidátských zemích, či upřímná francouzská tužba počkat na své tradiční spojence Rumunsko a Bulharsko. Dojde jistě i na „překvapivé“ spočtení životní úrovně kandidátských zemí podle směnného kursu (a nikoli podle parity kupní síly), které přece nemožní „uspěchané rozšíření o tak zoufale chudé země“.

2) Oddalování rozšíření EU „na určito“: Maximálně bude prodlužováno období, ve kterém budou ekonomické subjekty se sídlem v zemích EU jednostranně a bezprecedentně benefitovat z naší harmonizované legislativy otevírající jim prostor, jako bychom už byli členským státem EU, v situaci, kdy tyto pod-

mínky nebudou poskytovány našim ekonomickým subjektům, protože tato práva získají až okamžikem vstupu země do EU.

3) Získání výhodnějších (zejména cenových nebo daňových) podmínek pro vstup francouzských domácích firem do privatizovaných společností nebo na trh v kandidátských zemích. U nás za mnohé hovoří příklad EdF a ČEZu, ale ani France Telecom a Société Générale se nevyhnuly obdobným lákadlům a svodům.

4) Zavedení semknutější, socialističtější, regulovanější, plánovanější EU. Tyto mechanismy bude poté vždy možno použít k zavedení vzhledem k jiným zemím zdánlivě neutrálních regulačních opatření, které však budou vyhovovat zemím s největším počtem obyvatel. A nové rozhodovací mechanismy (zavedením širšího prostoru pro většinové rozhodování omezením práva veta pro menší státy) představila už smlouva z Nice!

Nemylme se: tradiční česko-francouzské vazby, přátelství a sympatie nám nebudou nic platné, budeme-li konfrontováni s realitou dnešních francouzských zájmů. A budou to dnešní národní zájmy této evropské mocnosti, které mohou tak (zdánlivě překvapivě) zkomplikovat náš vstup do EU a případně (či zároveň) zvýšit cenu za tento krok.

Autor pracuje ve firmě Alcatel.

Laissez Faire v nedohlednu

TOMÁŠ JIRSA

Francii jsem navštívil během letošního jara, zrovna v průběhu druhého kola prezidentských voleb. Dokonce jsem měl možnost být přítomen bouřlivé oslavě vítězství staronového prezidenta Jacquese Chiraca v chirakistickém štábu ve Štrasburku, sídle mimo jiné Evropského parlamentu a hlavním městě příhraničního kraje Alsace. Oslavy měly mírně hořký nádech - v kraji, který je druhým nejbohatším ve Francii, totiž nečekaně vysoko bodoval silně nacionalistický Jean-Marie Le Pen, pro kterého byly plynové komory jen detailem druhé světové války a který je znám svým xenofobním postojem vůči globalizaci. Je to dost nepochopitelné v kraji, jemuž globalizace projevuující se mnohasetletým směřováním velkého množství kultur a působením relativně volného obchodu přinesla vysokou prosperitu, kulturní úroveň a v rámci Francie i záviděnou nízkou

nezaměstnanost. Přesto je globalizace (a v ní obsažená imigrace) to, co se zde místo přebujelých státní správy a nefunkčních socialistických receptů viní ze současných problémů.

Tento alsaský postoj by se mohl zdát až nesmyslný, v porovnání s výsledky v celé Francii se ale nelze čemu divit. Když jsou už prezidentské i „parlamentní“ volby dávnou záležitostí, lze si udělat co nejkompaktnější obraz o tom, jaké řešení francouzští voliči pro své problémy zvolili. Velmi povrchně se dá radovat z totální prohry francouzských socialistů, kdy svůj neúspěch v prvním kole parlamentních voleb reflektoval Lionel Jospin dokonce oznámením o ukončení politické kariéry. Volby do Národního shromáždění nedopadly pro socialisty o mnoho lépe - Svaz pro prezidentskou většinu obsadil pohodlných 365 křesel z celkových 577 míst. Problémem je, že tato porážka levice v zemi, která je známa

jako po Švédsku nejrovnostářštější společnost v Evropě, zřejmě - stejně jako v minulosti - neznamená nic podstatného.

Jacques Chirac jako starý muž bez výraznější politické budoucnosti již nemá mnoho důvodů razantněji prosazovat autentickou pravcovou politiku, což ostatně ani nikdy nedělal. Před svým prvním zvolením měl také průraznou kampaň slibující snížení daní či rozsáhlé reformy směřující k potlačení role všudypřítomného státu. Ve skutečnosti se však pod jeho vedením navýšil rekordně počet úředníků, daně výrazně stouply a slibované reformy se nekonaly. To vedlo k ekonomickým problémům, vysoké nezaměstnanosti a k návratu socialistů k moci.

Za jistou naději se považuje nový premiér Jean-Pierre Raffarin, od kterého se očekává nový styl v souvislosti s jeho minulostí politika z regionální sféry. Ve svém povolebním

projevu před Národním shromážděním na počátku července se přihlásil k předvolebním slibům: pětiprocentní snížení daní, privatizace státních podniků, boj s kriminalitou a hájení zájmů Francie v Evropské unii. Dva první cíle, které by mohly poznamenat život Francouzů opravdu výrazně, se jeví značně nereálně. Ve Francii, tedy zemi s širokou důvěrou občanů ve státní a veřejné instituce a podniky, a v zemi, ve které mají zaměstnanecké organizace velké slovo, nebude myslitelné zbavovat pracovníky výhod zaměstnání ve státní sféře privatizací státních podniků. Navíc podniky, které se daly odstátnit relativ-

ně bezbolestně, již stihla prodat Jospinova vláda.

Pětiprocentním snížením daně z příjmu v kombinaci s malou možností nadstandartních privatizačních příjmů je nereálné udržet v rozumných mezích rozpočet, který vydává obrovské sumy na hlavní přerozdělovací schéma země - zdravotní a penzijní pojištění, jejichž reforma bude vyžadovat thatcherovskou reformátorskou razanci a reaganovské přesvědčovací a motivační schopnosti. Je nepravděpodobné, že by se do něčeho tak převratného nová vláda pustila. To, že výraznější obrat směrem ke svobodnější Fran-

cii zřejmě nehrozí, připomněl premiér Raffarin obhajobou 35hodinového pracovního týdne a tvrdým postojem chránícím vysoké subvence zemědělcům v rámci Evropské unie.

Místo alespoň částečného aplikování principů *Laissez faire*, kterým dala Francie jméno, se zřejmě dočká pokračování již tradičně bezkonfliktní navázání takzvané pravice na předchozí levicovou vládu bez výraznějších změn v hospodářské politice. *Laissez faire* tedy až přišť.

Autor je šéfredaktorem Laissez Faire.

Jak vystoupit z EU

PETR MACH

Je jasné, že bude-li si to přát Česká republika a budou-li si to přát stávající členské státy Evropské unie, může Česká republika vstoupit do Evropské unie. Možnost vystoupení z Evropské unie je však méně jasná. Cílem tohoto článku je poukázat na možnosti a aspekty případného vystoupení členského státu z Evropské unie.

1. Ztráta národní suverenity

Vstup do Evropské unie znamená vzdání se národní suverenity. Suverenita znamená, že legislativa platná na území suverénního státu je ve výlučné pravomoci tohoto státu. Vstup do Evropské unie znamená ztrátu suverenity se všemi důsledky, které vzdání se národní suverenity s sebou nese. Legislativa vytvořená na úrovni orgánů Evropské unie se vztahuje i na subjekty v těch členských státech, jejichž zástupci v příslušných orgánech Evropské unie s touto legislativou nesouhlasí.

Připojením k EU národní stát získá možnost ovlivňovat společná rozhodnutí a spolurozhodovat tak o pravidlech vztahujících se nejen na něj, ale i na ostatní členské státy. Získáním možnosti spolurozhodovat se však nikterak nesmazává fakt ztráty výlučného rozhodování o sobě samém, neboli získání podílu na společném rozhodování nevykompenzovávat ztrátu národní suverenity, pouze stvrzuje ztrátu suverenity členských států.

2. Ústavní a neústavní vystoupení z EU

Smlouvy o Evropské unii nepopisují proces vystoupení a je pravděpodobné, že proces vystoupení nebude popsán ani v případné ústavní listině Evropské unie. Žádná ústava na světě neobsahuje postup opuštění státu, tak jako jej neobsahuje ústava československá a jako jej neobsahuje ústava Spojených států amerických ani jiné ústavy. To ještě neznamená, že společný stát nelze opustit ústavní cestou.

Opuštění nadnárodního státu lze provést ústavně (*de iure*) nebo neústavně (*de facto*). Příkladem ústavního rozdělení státu je rozpad Československa k 1. lednu 1993 učiněný ústavní dohodou v orgánech nadnárodního státu. Příkladem neústavního rozdělení státu je většina ostatních známých příkladů rozpadu nadnárodních jurisdikcí. Neústavní rozdělení státu bývá obvykle doprovázeno ozbrojenými konflikty, protože opuštění státu znamená porušení mnoha finančních i nefinančních závazků ze strany subjektů odstoupujícího území, na jejichž plnění si činí nadnárodní stát nárok.

Secese (osamostatnění) členského státu by se v případě Evropské unie děla podle stejných

principů jako secese členského státu jakéhokoliv jiného nadnárodního státu, tj. ústavní cestou, nebo neústavně. Ústavní opuštění Evropské unie by vyžadovalo souhlas všech členských zemí, protože jen tento souhlas by znamenal kompletní akceptaci porušení celého komplexu závazků, které z členství v Evropské unii plynou. Neústavní opuštění Evropské unie znamená jednostranně deklarovat vystoupení a/nebo přestat plnit závazky vyplývající z členství v Evropské unii. Další vývoj v takovém případě závisí na postoji Evropské unie, resp. jejích členských států, které se mohou pokusit různými způsoby tyto závazky vymáhat, nebo se mohou rozhodnout tyto závazky nevymáhat a tak *de facto* uznat samostatnost země.

3. Vynucování nadnárodní legislativy

Podmínkou existence suverénní jurisdikce je nejen schopnost vytvářet legislativu, ale také schopnost vymáhat závazky, které z legislativy plynou. Evropská unie má kapacitu vytvářet závazky, ale nemá jednoznačnou kapacitu jejich vymáhání. Evropská unie produkuje velké množství právních norem, které členské státy zavazují k přijímání zákonů, placení peněz do společných fondů a dalším povinnostem. Na rozdíl od klasické federace ale EU nedisponuje federální policií a armádou, tedy ozbrojenými silami schopnými zajišťovat vynucování schválené legislativy. Evropská unie nemá mechanismus vynucování práva; nemá institucionalizovaný nástroj, jak potrestat stát, který neodvádí peníze do společného rozpočtu či který neplní jiné legislativní závazky. Evropská unie přitom není „novým řádem“, kde se normy dodržují automaticky, a který nepotřebuje ozbrojené síly k vymáhání svého práva. Vymáhání norem v Evropské unii dosud závisí na poslušnosti národních orgánů dodržovat a vymáhat evropskou legislativu.

V okamžiku, kdy by některý členský stát chtěl Evropskou unii opustit, může se jednoduše přestat řídit legislativou Evropské unie a přestat odvádět peníze do společného rozpočtu. Evropská unie nemá institucionalizované mechanismy jak osamostatně zabránit. Každý akt členského státu, který by byl v rozporu s legislativou Evropské unie, by však mohl být posuzován jako porušení závazků a Evropská unie může využívat běžných neinstitutionalizovaných mechanismů vymáhání mezinárodních závazků. Základními mechanismy vymáhání mezinárodních závazků jsou diplomatické sankce, zabavování majetku, obchodní blokáda a válka.

Diplomatické sankce. Nejmírnějším mechanismem vynucování mezinárodních závazků jsou diplomatické sankce. V praxi to může znamenat ostrakizaci v diplomatickém styku, zavádění vízových povinností apod. Evropská unie využila diplomatické sankce vůči vlastnímu členskému státu poprvé v r. 2001 proti Rakousku. Když do vlády Rakouska vstoupila Strana svobodných, vyhlásilo zbylých 14 členských států moratorium na jednání s představiteli Rakouska. To vyřadilo Rakousko i z možnosti organizovat na svém území všelijaké konference EU a připravilo ho tak i potenciálně obchodní příjem. Diplomatické sankce mohou být i nejmírnějším mechanismem využitým proti členskému státu, který nebude plnit pravidla EU.

Zabavení majetku. Jinou metodou jak vymáhat mezinárodní závazky je zabavování majetku. Když např. v červnu 2001 francouzské státní orgány zabavily na letecké přehlídce v Paříži letadla ruských státních společností a zablokovaly účty ruské diplomatické mise, snažily se tak vymoci splácení ruského státního dluhu. Zabavování majetku se ale ukazuje jako neúčinný nástroj, na který postižená země může vždy reagovat adekvátními protiopatřeními. I tato metoda může být teoreticky využita v Evropské unii. V případě, že by některá země např. odmítla zaplatit pokutu předepsanou Evropskou unií za nedodržení limitu pro vyšší deficitu státních financí, mohla by EU přistoupit nejen k zastavení plateb do neposlušné země, ale i ke zmrazení účtů s již depozitovanými prostředky.

Obchodní sankce. Účinnějším mechanismem vymáhání mezinárodních závazků jsou obchodní sankce. Obchodní sankce se realizují tak, že občanům vlastní země se zakáže importovat zboží z trestance země a exportovat zboží do trestance země. Obchodní sankce samozřejmě škodí nejenom zemi, na níž jsou sankce uvalené, ale rovněž i zemi, která sankce uvaluje - obě země se připravují o plody mezinárodní dělby práce. Podmínkou úspěchu obchodních sankcí tedy je, že hospodářská velikost zemí uplatňujících sankce výrazně převyšuje velikost trestance země. Vítězství tak může dosáhnout strana, u níž se negativa ze ztráty obchodu „rozloží“ na větším hospodářském území. Možnost zavést obchodní bariéry může účinně zabraňovat i případné snaze členských zemí usilovat o vystoupení z EU. Evropská unie může státu, který by ji chtěl opustit, dát najevo hrozbu omezení přístupu jeho obchodníků na trh EU. Reálně není pod-

statné, zda jsou sankce uplatněny přímo (zavedení dovozních bariér v případě, že země nebude plnit podmínky EU a bude si dělat suverénní daňovou, měnovou a další politiku), nebo nepřímo (odstranění dovozních bariér v případě, že země bude plnit podmínky EU). Je pravděpodobné, že hrozba vysokých obchodních bariér vůči zemi, která by chtěla Evropskou unii opustit, bude hlavním nástrojem Evropské unie k zachování své nadnárodní svrchovanosti.

Válka. Válka je krajním řešením sporů mezi jurisdikcemi. Je řešením drahým a riskantním. I Evropská unie může teoreticky využívat válku jako krajní nástroj prosazení vlastních zájmů vůči třetím zemím, pokud se lze jako účinný nástroj obchodní sankce. Válka proti Jugoslávii ukázala, že vojenské prosazování vlastní politiky není v evropském regionu vyloučené. Kdyby hypoteticky Jugoslávie roku 1999 byla členskou zemí Evropské unie a rozhodla by se navzdory deklaracím EU dělat na svém území vlastní politiku vůči Kosovu, mohla by se Evropská unie snažit prosazovat své zájmy válkou proti neposlušnému členu. Jugoslávská válka ukázala, že Evropská unie nepotřebuje ani vlastní armádu, aby jako suverénní jurisdikce vedla válku. Stačí peníze. EU si může jednoduše najmout profesionální jednotky jiných států, aby za ni bojovaly. Za peníze pošlou ochotně bojovat své profesionální vojáky země od České republiky po Angolu. Je nepravděpodobné, že by v dohledné budoucnosti Evropská unie vedla válku, jejímž deklarovaným cílem by bylo zabránit secesi. Budoucí války Evropské unie budou spíš vedeny pod praporem obrany lidských práv a budou se nazývat mírové operace a vojenské jednotky se budou nazývat mírové sbory. Bez ohledu na název však válka zůstane válkou - bude znamenat násilné vymáhání požadavků, porušení státní suverenity napadeného státu a oběti na majetku a životech lidí. Pro země na jih a východ od České republiky, které se potýkají s problémem etnických menšin, se může v budoucnu stát hrozba vojenského zásahu Evropské unie reálnou.

4. Secese v národním zájmu

I v Evropské unii budou jednotlivé členské země prosazovat své národní zájmy. Krajní možností prosazování národních zájmů je osamostatnění. Snaha o osamostatnění se nemusí vždy setkat s pochopením u zbytku Evropské unie. V případě, že Evropská unie neuzná nárok členské země na osamostatnění, může hájit své zájmy pomocí řady mechanismů používaných při vymáhání mezinárodních závazků a požadavků.

Až se Česká republika bude rozhodovat, zda schválit či neschválit vstup do Evropské unie, měla by mít na paměti jak význam národní suverenity pro možnost prosazování individuálních zájmů občanů České republiky, tak možné konsekvence procesu rozpadu Evropské unie nebo jejího opuštění.

Představitelé Evropské unie prezentují pro-

ces prohlubování integrace a rozšiřování jako nezbytnou podmínku a záruku míru a svornosti mezi evropskými národy. Ignorují přitom základní principy prosazování národních zájmů, jakoby vstupem do Evropské unie národní zájmy definitivně mizely. Prosazování zájmů však zůstane lidskou charakteristikou i v Evropské unii a není vyloučené, že i uvnitř Evropské unie se bude většinový zájem jednoho národa lišit od většinového zájmu jiného

národa. Pokud národ, který ztratil suverenitu, nedokáže dosahovat vlastních zájmů v rámci nadnárodních struktur, projeví se nespokojenost snahou po osamostatnění. Toho by si měla být Evropská unie vědoma a být v procesu prohlubování integrace a rozšiřování opatrná.

Petr Mach je vydavatelem Laissez Faire a pracuje v Centru pro ekonomiku a politiku a je autorem knihy Úskalí evropské integrace.

VÝROK MĚSÍCE

„Členství v EU znamená pro nás výzvu k prohlubování naší adaptability, k vynalézavosti a k přemýšlení o nových projektech. Je totiž všeobecně známo, že Evropská unie podpoří jen to, co je dobře vymyšleno.“ odpověděl prezident republiky Václav Havel v Hospodářských novinách 5. srpna 2002 na otázku, jak při cestách do krajů reaguje na obavy z tvrdé konkurence po vstupu naší země do Evropské unie.

Ano, Češi se v EU nepochybně adaptují a naučí se zpracovávat žádosti o evropské dotace tak dobře, jako jejich západoevropští konkurenti a počáteční konkurenční nevýhodu brzy překonají. Koneckonců bude to nutné pro přežití v novém hospodářském systému, kde posouzení investičního projektu euroagenturami bude důležitější, než posouzení investičního projektu bankou. Podnikatelé, kteří dostanou dotace z EU, budou mít jistotu, že jejich projekt je dobrý. A podnikatelé, jimž bude podpora zamítnuta, budou mít jistotu, že jejich projekt nebyl „dobře vymyšlen“.

(PM)